

- Г. А. Василевич и др. ; под ред. Ю. А. Харина. - Мн.: Нар. света, 2002. - 191 с.
2. **Георгеску Дакмара** / Dakmara Georgescu. Курикулярна філософія двадцять першого століття: що старого і нового? // Постметодика. - 2006. - №3(67). - С. 2_17; **Галінен Ірмелі** / Irmeli Halinen. Процес становлення фінського курикулуму // Постметодика. - 2006. - №1. - С. 19-29.
 3. **Кириленко В. І.** Теорія і практика воєнної економіки: Навчальний посібник / В. І. Кириленко. - К.: Видавництво КВГУ, 2001. - 269с.
 4. **Клепко С. Ф.** Філософія освіти в європейському контексті / С. Ф. Клепко. - Полтава: ПОППО, 2006. - 328 с.
 5. **Коваленко О. В.** Економічна культура як складова підготовки висококваліфікованих фахівців у ВНЗ / О. В. Коваленко // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка №13 (224), Ч. І, 2011, С. 86-91
 6. **Мунтіян В. І.** Оборонний бюджет та можливі шляхи його реформування в Україні. / В. І. Мунтіян // Воєнна доктрина України. - Київ, [Б. в] 1996 - 260 с.
 7. **Науменко М. І.** Методологічні аспекти військової освіти / М. І. Науменко, Ю. І. Приходько // Вісник НАОУ. - 2008. - № 3 (7). - С. 45-51.
 8. **Нещадим М. І.** Військова освіта України: історія, теорія, методологія, практика [текст]: Монографія. / М. І. Нещадим, Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. - К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2003. - 852 с.
 9. **Радецький В. Г.** Питання трансформації оборонних структур України та удосконалення системи військової освіти / В. Г. Радецький, В. М. Телелим, Ю. Г. Даник // Наука і оборона. - 2009. - № 1. - С. 15-19.
 10. **Савинов П.** Социально-экономическая подготовка курсантов военно-инженерного вуза: дис... канд. пед. наук / П. Савинов. - Ставрополь, 2001 - 194 с.
 11. **Сингаївська А. М.** Економіка знань та освіта: філософський контекст / А. М. Сингаївська // Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Філософія. Психологія. Педагогіка: зб. наук. праць. - К.: Політехніка, 2007. - № 1 (19). - С. 29 - 33.
 12. **Сур'як А. В.** Основи економічної культури / А. В. Сур'як // Навч. посіб. для студ. економ. спец. ВНЗ. - К.: Кондор, 2004. - 256 с.
 13. **Триняк М. В.** Філософія сучасного курикулуму: стратегії пошуку втраченої реальності / М. В. Триняк // Науковий вісник. Серія «Філософія»/ Харк. Нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. - Харків: ХНПУ, 2012. - Вип. 37. - С. 154 - 160.

УДК 316.324.8:82.0

О. А. Іванова

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

КУЛЬТУРА ТОТАЛЬНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОСТІ ЯК СИСТЕМА КООРДИНАТ СУЧАСНОСТІ

Автор статті ставить собі за мету, осмисливши актуальні ідеї щодо сучасності, запропонувати введення нової категорії на позначення цього етапу розвитку людства, яка була б продуктивною для розуміння і тлумачення принципових властивостей культури початку ХХІ століття. Систематизація уявлень та спостережень щодо змін у масовоінформаційній діяльності у зв'язку з формуванням нового типу суспільства дає підстави запропонувати визначення «культура тотальної інформаційності» для опису сучасності.

Ключові слова: соціальні комунікації, інформаційні та комунікаційні відносини, культура тотальної інформаційності.

Автор статьи ставит перед собой цель, осмыслив актуальные идеи относительно современности, предложить введение новой категории для обозначение этого этапа развития человечества, которая была бы продуктивной для понимания и толкования принципиальных свойств культуры начала ХХІ столетия. Систематизация представлений и наблюдений относительно изменений в массовоинформационной деятельности в связи с формированием нового типа общества дает основания предложить определение «культура тотальной информационности» для описания современности.

Ключевые слова: социальные коммуникации, информационные и коммуникативные

The author of the article has decided to analyze the actual ideas according to modernity and proposed to introduce into practice a new category for designation of this period of human development. This category should be productive for understanding and interpretation of principal characteristics of culture at the beginning of the XXI century. For researching of modern socio-cultural sphere a new category "culture of total informativeness" is introduced for designation of modern period of human development in general vector of information society, which is understood as modernity and is described with this category.

Totality as a scientific category is used in different spheres of sciences. Examining the definite sphere as subordinating to a principle of totality means to understand its status, components as those that influence each other and are connected with common rules.

Modern culture is organized first of all informationally because informational resources, technologies, relations and others are the bases of activity of most branches. Recognizing as necessary of totality of informativeness in modern culture means orientation on base, foundation with the help of which it is possible to study our modernity. The category of "culture of total informativeness" gives an opportunity to unite the context of different humanities (the theory of literature, philosophy, politics, sociology, the theory of mass communication, communicology, communication science etc) by common scientific terminology for learning of phenomena demanding their general efforts. The ideas about a new paradigm of scientific knowledge have recently become more actual: researching of problematic situations which have no clear localization in limits of one science but are admitted important and common for most humanities.

It is necessary to distinguish the culture of total informativeness as a period of human development which should the beginning of entering information society, from informational sphere that exists in any type of culture. Nowadays new principles of communicative behavior and social life are forming they are provoked by globalization, network society, virtualization, digitalization, mass society, mediatization as characteristics of culture of total informativeness.

Keywords: social communication, literary-artistic magazines, information and communication relations, culture of total informativeness.

Коли лише розпочинається розмова про сучасність як специфічний хронологічний період, постає питання про його хронотопічні ознаки: що вважати сучасністю, які межі того, усередині чого події, явища, процеси можуть бути представлені як сучасні. У статті пропонується феноменологічний підхід, з позицій якого сучасність постає як суб'єктивне та інтерсуб'єктивне (оскільки йдеться про спільноту людей) відчуття теперішнього часу. Теперішнє чи сучасність – це переживання й усвідомлення дійсності з позицій «тут і тепер». У суб'єкта конструюється множина таких співіснуючих станів, прив'язаних до подій особистого і суспільного життя, які є для нього актуальними. Коли період закінчується, він позначається в усвідомленні не так певною подією, а важливим переживанням неповторної зміни, яка є насправді перетином кордону, межі (семантичного поля – сказати б у термінології Ю. Лотмана), за якою актуальність одних подій, явищ, процесів змінюється актуальністю інших. Новий хронотоп теперішнього паралельно вибудовується як нова віха, від якої буде відраховуватись і суб'єктивно переживатись це теперішнє.

Відчуття сучасності людиною початку XXI століття навряд чи можна назвати стабільним, проігнорувавши його антиномічні ознаки, адже реальність навколо змінилася і тепер є іншою, а масштаби поширення змін ще лише визначаються.

Будь-яка розмова про сучасність з необхідністю виходить на постановку питання про точку зору чи категорію розповідача, яка й забезпечує бачення зони теперішнього, сучасності. Розповідач бере дієву участь у створенні історії сучасності чи формуванні її цілісного образу як той, хто здійснює осягнення досвіду живого життя, що триває. Саме з цих позицій задається горизонт бачення майбутнього, тут закладається проект, карта, концепція завтрашнього дня, що його має і починає втілювати своїми діями сучасність. Концепції культури XXI століття, чисельність яких грандіозна, – не що інше як образ цього теперішнього з позицій розповідача-інтелектуала, який прагне осмислити його витоки, описати ознаки і спрогнозувати розвиток. Натомість несуперечливий погляд на сучасність початку XXI століття доволі проблематичний через особливості цього історичного періоду. Маємо одночасне існування феноменів, образів минулого, теперішнього і майбутнього, які переживаються та сприймаються не під знаком новизни (чи її втрати), а своєрідної симультанності (постмодерної свідомості). Ще одне питання – криза метанарації: єдність розповідної інстанції та особи автора (котрий, як відомо, помер) як того, хто ставить межі окремих хронотопів, проблематизувалась ще культурою

постмодернізму. До того ж маємо безліч теорій сучасності.

Автор статті ставить собі за *мету* осмислити актуальні ідеї щодо сучасності та запропонувати введення нової категорії на позначення цього етапу розвитку людства, яка була б продуктивною для розуміння і тлумачення принципових властивостей культури початку XXI століття. Ідеї, концепції, теорії сучасності (Д. Белл, О. Тоффлер, М. Кастельс, Ю. Хаяши, Ф. Махлуп, Т. Умесао, Зб. Бжезінський, Ю. Габермас, С. Леш, Дж. Гелбрейт, М. Понятовський, Ж. Фурастьє, Й. Маруда та ін.) хоч і демонструють різне її розуміння, хоч і датують неоднаково початок інформаційного суспільства, усвідомлюють теперішність як змінену реальність, таку, що по-новому організується та розгортається.

На думку сучасних науковців, зокрема українських, питання переходу до інформаційного суспільства – самого процесу становлення та формування образу інформаційного суспільства як мети руху нації до нової якості життя – є надзвичайно актуальним: «відсутність такого образу і на рівні ідеології, і на рівні суспільної свідомості є головним фактором, що переводить процес у стихійні форми, в яких зацікавленість суб'єктів є надзвичайно низькою, а мотивація практично відсутня», – пише О. Рубанець у дослідженні «Інформаційне суспільство: когнітивний креатив постнекласичних досліджень» [1, с. 10].

Доволі часто інформаційне суспільство трактується як нове інформаційне середовище, що вже існує і, отже, перехід до нового образу суспільного життя означає підключення до глобальних інформаційних інфраструктур, які асоціюються з інтернетом. Новітні інформаційні та комунікаційні технології суттєво трансформують інформаційні та комунікаційні відносини: інформаційних бар'єрів нема, способи поширення інформації – інші, доступ до неї – необмежений з огляду на технічні можливості, це формування нових правил інформаційного порядку. Індустрія створення, обробки, передавання інформації стає основою нового суспільства, а комунікаційні й інформаційні технології та ресурси – основою сучасних технологічних новацій і сфер діяльності. Уся культура є зануреною в єдиний простір, у спільне середовище комунікації. Базове поняття теорії комунікації, з яким асоціюється структурність і тяглість інформаційного зв'язку суспільства, матеріальні (технологічні) можливості отримання, збереження, поширення інформації за допомогою систем інформації та зв'язку, – інформаційний простір [3, с. 193–194]. Зміни, що тривають у сучасності, свідчать про факт і акт формування нових властивостей та ознак інформаційного простору як середовища здійснення інформаційних і комунікаційних операцій, а характер поступу суспільства – про екстраполяцію нових властивостей і принципів цього середовища в соціокультурну дійсність: «Інформація є глобальною проблемою сучасності, бо саме від неї залежить успішний розвиток суспільства. Інформаційна взаємодія різних груп людства – найважливіша форма соціальної взаємодії. Інформаційний фактор останнім часом призвів до революційних змін. Нині весь світ включений в єдину інформаційну систему, причому вона працює, фактично, в режимі реального часу», – пише В. Іванов [2, с. 9].

Одним із сучасних напрямів соціології є інформаційна соціологія – наука, що досліджує зміни в усіх царинах життя суспільства як глобальні його трансформації, – на рівні метатеорії, осмислюючи соціальні зміни, пов'язані з переходом до інформаційного типу суспільства, і на галузевому рівні, аналізуючи власне інфосферу та місце людини в ній, інформаційні ресурси й кіберпростір суспільства та сучасні інформаційні технології [3, с. 23]. Зокрема вона аналізує соціальні відносини в інформаційному просторі: соціально-інформаційний простір, інформаційну поведінку, інформаційну культуру особистості як особистісний вимір реалій інформаційного суспільства, інформаційні послуги, інформаційний контроль, інформаційну безпеку, канали і засоби інформаційного обміну, інформаційні потреби [3, с. 31].

Вельми широко в наш час використовується також поняття *інформаційна індустрія*, до структури якої входять «приватні та державні організації, які створюють інформацію різних видів, інтелектуальну власність, забезпечують функціонування пристроїв для поширення інформації споживачам, вводять у діло обладнання та програмне забезпечення, покликане опрацьовувати інформацію» [4, с. 21–22]. Її можна поділити на три галузі: створення змісту (особи і організації, що становлять інтелектуальну власність, – письменники, митці, рекламисти, вчені, творчі організації, яким допомагають видавці, продюсери, промоутери, котрі перетворюють інформаційний продукт на товар, організації, що комплектують бази даних інформації, – словники, статистичні збірки), індустрія обробки (виробники телекомунікаційного обладнання та побутової електроніки) і поширення інформації (індустрія створення й управління телекомунікаціями та мережним поширенням інформації – телекомунікаційні компанії, мережі кабельного телебачення, провайдери доступу до інтернету, компанії супутникового зв'язку). До речі, О. Гриценко і В. Шкляр пропонують шляхи формування в Україні умов для інформаційного суспільства як стратегічних цілей

У матеріалах одного з круглих столів, присвяченого проблемі сучасного суспільства, читаємо: інформаційне суспільство – «специфічний етап постіндустріального суспільства, де сама інформація та все, що з нею відбувається (створення, використання, розповсюдження, зберігання) є системоутворювальним чинником, що істотно змінює фактично всі соціальні й соціально-економічні відносини» [5, с. 29]. Тож перехід до нового типу суспільства триває, і на нинішньому етапі найсуттєвіші та найочевидніші зміни мають місце в інфокомунікаційній сфері як синтезі трьох складників – власне інформації, засобів її обробки і зберігання, насамперед комп'ютерної техніки, а також засобів транспортування інформації, переважно мережами телекомунікацій. Ф. Уебстер, відомий аналітик теорій сучасності, наголошує, що скептицизм в уявленнях про інформаційне суспільство доречний і навіть необхідний, але не сумнівається в «інформатизації» життя, що постійно зростає [6, с. 41].

Процес увиходження людства в інформаційну епоху, хоч і з вадами, але триває, тож він є об'єктивним рухом людської цивілізації та має глобальний характер: «Глобальне інформаційне суспільство – це концептуальне визначення загального спрямування сучасного глобалізаційного розвитку цивілізації, а не загальна уніфікована конструкція, до якої всі країни йдуть одним шляхом, проходячи одні й ті самі етапи розвитку» [7, с. 17]. Сьогодні кожен соціальний суб'єкт і суспільство в цілому мають визнати об'єктивність соціокультурних перетворень та свідомо торувати свою дорогу на цьому шляху, враховуючи їх особливості.

Новий простір культури – як єдиний світовий – формується на нових засадах. Інформаційне суспільство є людською метою, має людський вимір, не заперечує розвитку людської природи і суб'єктивності. Це потяг до нових форм життя, а можливо, й необхідна умова виживання, що веде до формування глобального цивілізаційного мислення, здатного впоратися з викликами світу. Багато чого в сучасності ще доведеться зрозуміти, але «про одне, напевне, вже можна говорити з цілковитою певністю: інформаційне суспільство не зможе утвердитися на планеті саме по собі, без цілеспрямованої дії людей. Для того щоб потенційні можливості інформатизації послужили благополуччю планетарної спільноти, доведеться багато чого змінити і в його організації і в стереотипах нашої свідомості» [8, с. 428]. Важливо це усвідомити й осмислити на тлі того духовного досвіду, що його вже має людина, аби рухатись уперед і вгору.

Якщо основа інформаційного суспільства – інформація і комунікація, інформаційні та комунікаційні технології, інформаційні та комунікаційні потреби, інформаційні ресурси, шляхи інформатизації, якщо зазначені вище чинники усвідомлюються і наукою як основа нового суспільства, то саме у сфері інформаційній та комунікаційній і відбуваються перші перетворення індустріального суспільства в інформаційне. Однак важливо розуміти, що трансформації в цих сферах є втіленням більш глобальних, соціокультурних трансформацій. Так, скажімо, якщо друкований вербальний твір був надійним джерелом інформації та способом її збереження в епоху книгодруку, то ставлення до нього на початку інформаційної епохи демонструє зміни, що тривають у цілій культурі.

А зміни ці – антиномічні, сповнені внутрішнього драматизму, вони несуть як нові можливості, так і нові загрози. Дехто з науковців бачить у сучасності рух до уніфікації, дехто – формування індивідуалізму. К. Мей взагалі ставить під сумнів прихід нової ери, про що пише в книзі «Інформаційне суспільство: скептичний погляд», бо вважає, що змін не так багато, як казок про ці трансформації, адже «фундаментальні основи нашої соціально-економічної системи залишаються великою мірою тими ж» [9, с. 1], не відбувається соціальної революції, не перетворюються способи організації економічних відносин, політики та не занепадає держава. Натомість у науковому збірнику «Інформаційне суспільство» (Москва, 2004), який є фактично антологією праць провідних теоретиків ХХ століття щодо нової цивілізації і репрезентує етапи становлення теорії інформаційного суспільства, стверджується: «З середини 90-х років ХХ століття – від того часу, коли інтернет зі спеціалізованої військової мережі в реальності перетворився в мережу глобальну, Мережу з великої літери – уявлення про інформаційне суспільство, тобто суспільство, яке базується на вмінні всіх і кожного обробляти (у широкому сенсі цього слова) інформацію, – уявлення про інформаційне суспільство «набуло плоти й крові», а саме інформаційне суспільство з красивої гіпотези несподівано стало цілковитою реальністю» [10, с. 5].

На якому етапі входження у нову епоху перебуває тепер людство, які фази трансформацій воно ще має пройти та чи довго триватиме процес формування нового типу суспільства – питання, що залишаються допоки без чіткої відповіді як зона наукового прогнозування. Водночас абсолютно очевидним є той факт, що розгляд феноменів соціокультурної сфери сучасності можливий лише з урахуванням ознак нового типу суспільного буття. Для дослідження сучасного соціокультурного простору автор статті вважає за доречне ввести

категорію «культура тотальної інформаційності» для позначення нинішнього етапу розвитку людства в загальному векторі інформаційного суспільства, котрий переживається та усвідомлюється нами як сучасність та описується цією категорією. «Культура тотальної інформаційності» – назва, що позначає актуальну сучасність, вказує на роль та значення інформації і комунікаційних стосунків у ній. Тотальність – це всеохопність, «єдність, що розгортається в часі і зберігає себе; будь-яке явище, яке, змінюючи свій зміст, залишається ідентичним собі» [11, с. 137]. Сучасна культура організовується, охоплюється інформаційно перш за все, адже інформаційні ресурси, як і інформаційні технології, відносини тощо – основа діяльності більшості галузей. Тож визнання тотальності інформаційності в сучасній культурі – це орієнтація на базові, вихідні підвалини, за допомогою яких можна вивчати нашу сучасність.

Тотальність як наукова категорія входить сьогодні в різні галузі знань. «Сутність соціальної самодетермінації як особливої форми детермінації полягає в тому, що компоненти тотальності через посередництво цілого постійно впливають на самих себе» [12, с. 64], читаємо в роботі В. Кизима, представника філософського напрямку метафізики тотальності. Вчений упевнений у продуктивності такого переорієнтування наукового знання: «Зміни в соціумі намагалися розглядати як рух від нижчого до вищого або як відтворення схожих функцій і співвідношень життя людей, хоч насправді це була зміна соціального буття як цілого, тобто процес не прямолінійний, не циклічно- лінійний, а об'ємний, мозаїчний, такий, що торкається кожної частини та їх співвідношень по-своєму» [12, с. 34]. Розглядати певний простір (сферу, реальність) як підпорядкований принципу тотальності – це бачити окремі його прояви, стани, компоненти як такі, що чинять взаємний вплив і пов'язані єдиними законами, вважають і В. Гоч та В. Кулініченко, науковці, що стоять на позиціях сучасної неklasичної наукової парадигми.

Напевне, у сучасній науці формується новий об'єкт дослідження і нова методологія, хоч би якої культурної сфери вона торкалася, а надто якщо це емпіричний аналіз феномену, що розташовується в хронологічних межах 90-х–2000-х років, як-от сфера сучасних соціальних комунікацій.

Історія суспільства – не реалізація загального принципу руху, не втілення лінійної траєкторії руху, а «розсіювання» (М. Фуко), спектр можливостей, що знаходять втілення у здійснюваних культурою індивідуальних і колективних зусиллях. Так, соціальна практика має свої умови, правила, плоди, що реалізуються як перетворення дійсності, і має також об'єктивний поступ, який можна прояснити в термінах причин і наслідків. Нинішній етап розвитку суспільства має своїм вектором входження в інформаційне суспільство, це проявляється в сьогоднішньому стані культури в низці властивостей, які доречно об'єднати поняттям *культура тотальної інформаційності*, аби зафіксувати нинішній стан розвитку суспільства і мати можливість досліджувати вміщені в цьому полі окремі соціокультурні феномени. Категорія *культура тотальної інформаційності* дає можливість об'єднати контекст різних гуманітарних наук (літературознавства, філософії, політології, соціології, теорії масової комунікації, комунікативістики, теорії соціальних комунікацій) спільним науковим апаратом для вивчення явищ, які потребують їх спільних зусиль. Останнім часом дедалі актуальнішими стають думки про те, що продуктивно тепер має бути нова парадигма наукового знання – дослідження проблемних ситуацій, які не мають чіткої локалізації у межах однієї науки, а визнаються важливими й загальними для більшості гуманітарних наук.

Культуру тотальної інформаційності як етап у розвитку людства, що знаменує початок увиходження в інформаційне суспільство, слід відрізнити від інформаційного середовища (інфосфери), що існує в будь-якому типі культури. В інформаційному середовищі будь-якої культури свої технології збирання, обробки, виробництва, накопичення інформації, які змінюються з оновленням культури. Однак найсуттєвіші ознаки нової інформаційної культури проявлені у формуванні нових властивостей інформаційного простору (охоплює все, що є доступним за допомогою мереж) та нових комунікаційних ознак, що стають характеристиками цілої культури. Зростання значення виробництва та використання інформації трактується як перетворення її на основний ресурс розвитку суспільства. До речі, інформація як ресурс при використанні не виснажується, а природжується кількісно та покращується якісно, вона всюдисуща, легко транспортується, ділиться, є джерелом для творення нової інформації та затребувана в різних соціальних сферах, у зв'язку з чим характер діяльності дедалі швидше набуває ознак роботи з інформацією, а сама інформація споживається і виробляється інтенсивніше, комунікацій стає незрівнянно більше.

Культура тотальної інформаційності – актуальна сучасність початку XXI століття, яка переживається й усвідомлюється тими, хто спостерігає реальність. Риси культури тотальної інформаційності проявлені насамперед у сфері інформаційних відносин. Сьогоднішній

учасник комунікаційного процесу перебуває у специфічних умовах комунікації, як і, власне, саме повідомлення, що породжується за таких обставин. Нові умови існування тексту, нові умови існування людини, нові комунікаційні механізми культури демонструють застосування нових комунікативних відносин, нових зусиль і нових надбань у комунікації. У наш час формуються нові принципи і комунікативної поведінки, і соціального буття, викликані глобальністю, мережевістю, віртуальністю, дигіталізацією, масовізованістю, медіатизацією як властивостями культури тотальної інформаційності.

Сучасність потребує нашого уважного погляду, аби бути для нас простором життя, вона також прагне нашого розуміння, аби стати полем розвитку і зростання. Об'єднаймо зусилля...

Бібліографічні посилання:

1. **Рубанець О. М.** Інформаційне суспільство: когнітивний креатив постнекласичних досліджень : монографія / О. М. Рубанець. – К.: Вид. ПАРАПАН, 2006. – 420 с. – ISBN 966-8210-34-4.
2. **Іванов В. Ф.** Передмова від видавця / Валерій Іванов // Публіцистика: Масова комунікація: Медіа-енциклопедія / за заг. ред. В. Ф. Іванова. – К.: Академія Української Преси, Центр Вільної Преси, 2007. – С. 6–46. – ISBN 996-7181-95-2.
3. **Головко Б. А.** Інформаційна соціологія / Б. А. Головко // Наукові записки Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Факультет соціології та психології. Інститут Журналістики. Т. V. – 2004. – С. 23-31.
4. **Гриценко О. М.** Основи теорії міжнародної журналістики / О. М. Гриценко, В. І. Шкляр; [за ред. В. В. Різуна]. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2002. – 304 с. – ISBN 966-594-291-3.
5. Новые информационные технологии и судьбы рациональности в современной культуре : матер. «Круглого стола» // Вопросы философии. – 2003. – № 12. – С. 3–52.
6. **Уэбстер Ф.** Теории информационного общества / Фрэнк Уэбстер; [пер. с англ. М. Арапова, Н. Малыхиной; под ред. Е. Л. Варгановой]. – М.: Аспект- Пресс, 2004. – 400 с. – ISBN 0-415-28201-2 (англ.); ISBN 5-7567-0342-X (рус.).
7. Новая индустриальная волна на Западе : антология / [под ред. В. Л. Иноземцева]. – М., 1999. – 640 с.
8. **Моисеев Н.** Информационное общество: возможность и реальность / Никита Моисеев // Информационное общество : сб. – М.: ООО «Издательство АСТ», 2004. – С. 428-451. – (Сер.: Philosophy). – ISBN 5-17-022346-3.
9. **Мей К.** Інформаційне суспільство: скептичний погляд / Кристофер Мей; [пер. з англ. М. Войцицької] – К.: «К.І.С.», 2004. – 220 с. – ISBN 966-8039- 57-2 (укр.); ISBN 0-7456-2684-X (англ.).
10. **Лактионов А.** Информационное общество: через тернии к звездам / Андрей Лактионов // Информационное общество : сб. – М.: ООО «Издательство АСТ», 2004. – С. 5-6. – (Сер.: Philosophy). – ISBN 5-17-022346-3.
11. **Гоч В. П.** Книга Со-Бытия / В. П. Гоч, В. Л. Кулиниченко. – К.: Сфера, 2008. – 88 с. – ISBN 966-8782-47-X.
12. **Кизима В. В.** Социум и бытие / В. В. Кизима. – К. : Издатель ПАРАПАН, 2007. – 204 с. – ISBN 978- 966-8210-50-1.

УДК 316

А. С. Зелена

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

МОДЕЛЬ ВИХОВАННЯ ЕПОХИ КИЇВСЬКОЇ РУСІ

У статті аналізується модель виховання Київської Русі, основні виховні цінності та ідеали виховання цього періоду. Розглядаються чинники, які вплинули на формування даної моделі виховання. Простежується історична трансформація виховних цінностей. Виокремлюються й аналізуються виховні цінності язичницької Русі і нові цінності виховання, що принесло з собою християнство. Аналізуються спільні і відмінні риси виховної моделі цих двох періодів історії Київської Русі.

Ключові слова: модель виховання, виховний ідеал, цінності виховання, процес виховання.

© А. С. Зелена, 2012

2012 Вип 4 (3)

95